

CHỦ NGHĨA ISLAM KHỦNG BỐ VÀ VẤN ĐỀ ĐẶT RA

Tóm tắt: Hiện nay “Thế giới Islam” đang hồi sinh, trỗi dậy và trở thành vấn đề nóng trong đời sống chính trị quốc tế. Trong mối quan tâm chung đó, Chủ nghĩa Islam khủng bố đã trở thành tâm điểm của giới nghiên cứu cũng như giới chính trị. Việc xác định nguyên nhân hình thành chủ nghĩa Islam khủng bố là một việc làm cần thiết trên phương diện nhận thức cũng như trong hoạt động thực tiễn. Bài viết bước đầu chỉ ra một số nguyên nhân dẫn đến sự gia tăng các hoạt động khủng bố nhân danh Islam giáo và một số vấn đề đặt ra từ những hoạt động khủng bố đó với các lực lượng “chống” khủng bố.

Từ khóa: Islam, IS, khủng bố, cực đoan, tôn giáo, chính trị.

1. Tổ hợp các nguyên nhân của chủ nghĩa Islam khủng bố

Sau sự kiện ngày 11/9, rất nhiều nguyên nhân được phân tích, mổ xẻ để tìm hiểu đâu là gốc rễ của khủng bố mang tên Islam giáo. Có nhiều lý do được đưa ra như: do nghèo đói, bị đàn áp, do chính sách đối ngoại của Mỹ, hay do vấn đề Israel,... Nhưng cũng có những lập luận bác bỏ một số nguyên nhân trên. Chẳng hạn, nếu cho rằng cực đoan, khủng bố là do nghèo, bị áp bức, hay bất bình, thì tại sao lại rất ít người bị bắt giữ ở Phương Tây vì liên quan đến khủng bố là người Palestine, Afghanistan hay Iraq? Nếu cho rằng vì tiền mà tham gia vào tổ chức khủng bố, cực đoan thì tại sao Osama Bin Laden - sự hiện thân của giàu có, quyền lực, lại không chỉ tham gia, tổ chức mà còn tài trợ cho tổ chức khủng bố.

Một điều đáng lưu ý và hết sức mâu thuẫn ở đây là, một mặt, các trào lưu Islam nói chung, các tổ chức khủng bố nói riêng luôn ra rả chán ghét Phương Tây và các giá trị thuộc về Phương Tây, mặt khác, chính họ lại là những người đang phải tận dụng nhiều nhất những thành tựu của Phương Tây từ mạng Internet, súng đạn, quân sự, thuốc men, công nghệ, truyền thông,...

* TS., Đại học Giao thông vận tải.

Cố Thủ tướng Benazir Buhutto cũng ủng hộ quan điểm này. Theo bà, “các tín đồ Islam được khuyến khích tìm đến với y học hiện đại. Kể cả những kẻ xem công nghệ là một thứ làm xói mòn các giá trị của Islam cũng chấp nhận y học hiện đại. Nhiều người tin rằng, kẻ khủng bố tồi tệ nhất, kẻ cực đoan, căm ghét Phương Tây nhất - Osama Bin Laden, có thể duy trì sự sống của mình là nhờ máy chạy thận nhân tạo. Vậy là chính những kẻ cực đoan và cuồng tín nhất, những kẻ luôn bài xích khoa học kỹ thuật, lại là những kẻ sẵn sàng đón nhận khoa học và công nghệ, y tế”¹. Và ngay cả Bin Laden cũng chính là sản phẩm đào tạo của Phương Tây trong cuộc chiến Afghanistan - Liên Xô. Vì thế, có thể nhận định chủ nghĩa khủng bố Islam *không có nguyên nhân gốc rễ trực tiếp* từ đói nghèo, bị đàn áp, hay chính sách đối ngoại².

Trong tổ hợp các nguyên nhân của chủ nghĩa Islam khủng bố, không thể không nhắc đến vai trò của Mỹ trong việc nuôi dưỡng những phần tử khủng bố và gây kích động trạng thái cực đoan trong thế giới Islam. Ngày nay, chính sách của Mỹ đối với các nước Islam đang bị lên án là “khủng bố chống khủng bố”³. Một mặt, Mỹ công kích cực đoan, khủng bố, mặt khác, lại ngấm ngầm tài trợ, huấn luyện, cung cấp và làm nơ cho các hoạt động cực đoan, tạo ra bạo lực, khủng bố cho những nước Islam. Nhà trí thức cánh tả N. Chomsky đã nhận diện bản chất các chính sách của chính phủ Mỹ đối với các nước Islam giáo như sau: Chúng ta không tấn công họ vì họ theo Islam giáo. Chúng ta không quan tâm nếu họ là những người từ trên Sao Hỏa xuống. Câu hỏi là, họ có biết nghe lời không?

Ở Mỹ người ta nói nhiều đến trào lưu chính thống Islam giáo, như thể nó là một điều tồi tệ mà chúng ta đang cố gắng chống lại. Nhưng quốc gia Islam giáo chính thống cực đoan nhất trên thế giới lại là Arab Saudi: chúng ta có đuổi bắt các nhà lãnh đạo của Arab Saudi không? Không, họ là những người bạn tuyệt vời. Họ tra tấn, tàn sát, giết người và và tất cả những việc làm kiểu như vậy, nhưng họ cũng gửi lợi nhuận từ dầu mỏ của đất nước họ tới Phương Tây, vì vậy họ ổn cả⁴.

Sau khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, Islam giáo trở thành vấn đề tôn giáo - chính trị nóng bỏng, trong đó có mâu thuẫn giữa một bộ phận Muslim với Mỹ và các nước Phương Tây, dẫn đến việc hình thành chủ nghĩa Islam giáo gắn với hoạt động khủng bố. Với bốn lý do mà tạp chí *Le Poin* (Pháp) nêu ra sau sự kiện ngày 11/9/2001⁵, cho thấy sự đa dạng

trong động cơ và mục tiêu của Islam khủng bố hiện nay.

Tuy nhiên, nguyên nhân căn cốt của chủ nghĩa Islam khủng bố được tiên phát từ bên trong, từ chính những kẻ khủng bố nhân danh tôn giáo Islam. Nói cách khác, nguyên nhân gốc rễ của chủ nghĩa Islam khủng bố không nằm ở bên ngoài, mà ở trong đầu những kẻ khủng bố, trong ý thức hệ của chúng. Với chủ nghĩa Islam khủng bố, hành động của họ biểu hiện cho một nhận thức lệch lạc. Nói cách khác, chủ nghĩa khủng bố Islam là một “quái trạng” của xã hội, là một mối đe dọa không chỉ cho những người Islam chân chính mà còn tạo ra một cuộc khủng hoảng toàn cầu.

Hiện nay, biến thể mới của chủ nghĩa Islam khủng bố là Nhà nước Islam (IS) với mục tiêu chinh phục thế giới bằng mọi biện pháp có thể, kể cả việc phủ nhận quyền tự do của con người và các quyền tự do khác. Vì vậy, nó còn là một hệ tư tưởng phản động nhằm tìm mọi cách quay lại bánh xe lịch sử để thiết lập chế độ độc tài thần quyền. Với xuất phát điểm và phương tiện cực đoan, tàn khốc và man rợ, tổ chức nhà nước IS đang hiện thân cho tất cả nỗi kinh hoàng, đe dọa sự an toàn của tất cả những tín đồ trong và ngoài Islam giáo. Hiện tượng này là minh chứng cho thấy khó tiên lượng được mức độ và tốc độ gia tăng của chủ nghĩa Islam khủng bố với những biến tướng khác nhau trong thời gian này và sắp tới.

Như vậy, khủng bố nhân danh Islam giáo chứ Islam giáo không gắn liền với khủng bố. Khủng bố nhân danh Islam giáo là chính trị chứ không phải là văn hóa hay tôn giáo. Vì vậy, cuồng tín tôn giáo không phải là nguyên nhân gây ra chủ nghĩa khủng bố, mà nó chỉ tạo ra những điều kiện thuận lợi hơn cho chủ nghĩa khủng bố. Thế nhưng, trong bối cảnh hiện nay với những xu thế phát triển của tôn giáo, chính trị hóa tôn giáo, chủ nghĩa khủng bố Islam giáo đã mượn cơ này để rao giảng, biện minh hành động cực đoan, khủng bố của họ là nhân danh tôn giáo. Vì vậy, chúng tôi cho rằng, *chủ nghĩa khủng bố nhân danh tôn giáo Islam là cam kết của những người Islam khủng bố nhằm đạt được mục đích chính trị dưới danh nghĩa tôn giáo*. Chủ nghĩa Islam khủng bố còn là hành động bạo lực vì mục tiêu chính trị, thông qua bạo lực để có tiếng nói trên thế giới, để phần nào xóa được cảm giác bị lãng quên và chối bỏ của lịch sử.

Ở một phương diện khác, nguyên nhân trên đây cũng phần nào lý giải vì sao một lượng tín đồ không nhỏ là các công dân của Châu Âu, Phương Tây và nhiều quốc gia khác đã và đang tìm mọi cách để gia nhập vào đội quân thánh chiến IS với mục tiêu để chứng minh, họ - đang - tồn - tại -

như - là. Sự cô đơn trong chính ngôi nhà của họ, sự lạc lõng trong “cộng đồng toàn cầu”, sự không được thừa nhận của gia đình hay xã hội, sự thất vọng về bản thân và mọi hệ giá trị... là chất xúc tác để những lời hiệu triệu trên Youtube, Twitter... của IS trở nên quyến rũ với họ và rất nhanh chóng họ trở thành đội quân thánh chiến toàn cầu.

Do vậy, khủng bố còn là sự phản ứng với hiện đại hóa, chứ không phải vì xung đột nội bộ trong niềm tin tôn giáo. Vì thế, với hình thức bạo lực nhất, chủ nghĩa khủng bố Islam được viện cớ là phương tiện cuối cùng để ngăn chặn sự tuyệt chủng của bản sắc cộng đồng Islam, bằng cách chống lại thể tục hóa và hiện đại hóa. Và nếu như vậy, khủng bố là hành động phòng ngừa vì sợ hãi phải đối mặt với một tương lai bất định của những kẻ cực đoan. Trong số những tên khủng bố đó, có những kẻ đang hứng chịu sự kỳ thị gay gắt của xã hội mà chúng đang sống. Số khác bị tác động bởi những bài Kinh của chủ nghĩa Islam giáo đầy hận thù, nhằm khơi dậy một thứ nhu cầu tâm linh đáng sợ là tiêu diệt những kẻ không cùng tôn giáo với mình. Đó là sự bùng nổ của lòng căm thù bị kìm nén lâu ngày được khơi dậy bởi các giáo sĩ và các nhà thần bí cực đoan (Một số cộng đồng Muslim di cư đến sinh sống ở Phương Tây đã gia nhập vào đội quân khủng bố là do từ nguyên nhân này. Trong đó có cộng đồng Islam “trung tính”, mà chủ yếu là giới trẻ Islam⁶). Một số lượng không nhỏ tín đồ Islam cho rằng, Do Thái giáo, nước Mỹ và Liên minh Châu Âu là những mối đe dọa đối với cộng đồng Islam. Sự cuồng tín của họ nảy sinh do nhiều nguyên nhân, được nuôi dưỡng bởi những giáo sĩ cực đoan ở những giáo đường địa phương và những nội dung cuồng tín phát tán trên mạng. Thêm vào đó, chính quyền các nước Châu Âu lại thường xuyên thổi bùng lên ngọn lửa của chủ nghĩa tôn giáo chính thống⁷.

Với cảm giác bị cô lập và tách biệt khỏi sự phát triển của xã hội Châu Âu như trên thì dễ hiểu vì sao các cộng đồng “trung tính” thường hướng về quê hương và dễ dàng bị lôi kéo bởi những nguyên tắc và giáo lý của chủ nghĩa Islam để đứng lên chống lại các giá trị văn hóa Phương Tây và các giá trị phi Islam.

Từ những phân tích trên, có thể nhận thấy, nguồn gốc của khuynh hướng nổi giận, bạo lực, thách thức hiện thấy rất rõ là nằm ngay trong cảm giác đổ vỡ và thất bại của các tín đồ Islam khi tiếp xúc với những giá trị Phương Tây. Nếu như đa số tín đồ Islam đã và đang tìm cho mình xu hướng hòa hợp, thích nghi với lối sống hiện đại; chấp nhận con lốc toàn

cầu hóa như một hiện tượng tất yếu. Thì số tín đồ còn lại khủng hoảng giữa niềm tin tôn giáo với các giá trị Phương Tây. Thực chất là họ đang bế tắc trong việc tìm một lối ra - một con đường đến với những tín niệm tôn giáo truyền thống trong bối cảnh toàn cầu hóa. Vì vậy, họ phản ứng lại bằng hành động cực đoan, khủng bố như trên đã phân tích.

Thế nhưng, trong bối cảnh hiện nay với những xu thế phát triển của tôn giáo, chính trị hóa tôn giáo, khủng bố Islam đã mượn cơ này để rao giảng, do đó, hành động cực đoan, khủng bố của họ là nhân danh tôn giáo. Bằng những hành động khủng bố, trào lưu này tác động trực tiếp lên phần còn lại của thế giới. Vì vậy, nhân loại đã và đang mạnh mẽ lên án những hành động cực đoan nhân danh tôn giáo Islam, nhằm vào dân thường vô tội và phá hủy những di sản văn hóa mà loài người đã đạt được.

Thực chất, Islam chính thống, Islam cực đoan và Islam khủng bố có liên quan chặt chẽ với nhau. Chúng đều đề cập đến hai khía cạnh ý thức hệ có liên quan chặt chẽ với nhau, nhưng cũng khác biệt căn bản trong việc theo đuổi mục tiêu.

Khía cạnh thứ nhất, thể hiện quan điểm bảo thủ của những người Islam; quan điểm này không nhất thiết phải sử dụng Jihad, mặc dù, có thể sử dụng Jihad khi cần. Khía cạnh này được xem như Islam chính thống (Islamic fundamentalism).

Khía cạnh thứ hai, thể hiện việc sử dụng các chiến lược, chiến thuật bạo lực, cực đoan, khủng bố như đánh bom và ám sát để đạt được mục tiêu mang tên Islam. Do đó còn gọi là Chủ nghĩa Thánh chiến - Jihadism.

Vì vậy, theo nghĩa thứ hai, Islam cực đoan (Islamic Extreme) còn có tên gọi khác: chủ nghĩa khủng bố Islam. Đây là một hình thức của chủ nghĩa khủng bố tôn giáo. Đó là những cam kết của những người Islam nhằm đạt được mục đích chính trị dưới danh nghĩa tôn giáo.

Chủ nghĩa khủng bố Islam đã xảy ra ở Trung Đông, Châu Phi, Châu Âu, Đông Nam Á, Bắc Mỹ, đặc biệt là Châu Âu trong thời gian gần đây... với việc sử dụng mọi thủ đoạn như tấn công tự sát, cướp, đánh bom, bắt cóc, giết hại... nhằm đạt mục tiêu. Chủ nghĩa khủng bố Islam đã và đang là bài toán nan giải của nhân loại trong thập niên gần đây.

Tóm lại, trong bối cảnh toàn cầu hóa, Islam giáo gặp phải hai vấn đề cơ bản, thách thức sự tồn vong của nó, đó là: *thứ nhất*, giữa chủ nghĩa

Islam giáo và tôn giáo Islam, hình thái nào sẽ đại diện cho thế giới Islam? Lực lượng tôn giáo (hay chính trị) nào có khả năng tập hợp sức mạnh của số đông để tạo ra sự thay đổi? Đây là vấn đề cốt tử, sống còn của một tôn giáo có số lượng tín đồ đông thứ hai trên thế giới. *Thứ hai*, “thái độ bảo thủ”, “hành động cực đoan” và “hoạt động khủng bố” có phải là giải pháp cho tương lai của Islam? Cần phải nhấn mạnh, đây là cuộc chiến lớn (Jihad) của người Islam với các trào lưu Islam, chứ không chỉ đơn thuần là cuộc chiến giữa người Islam với Phương Tây.

2. Một số vấn đề đặt ra hiện nay

Căn cứ vào thực tiễn hiện nay của thế giới Islam nói chung, có thể nhận định, trong những năm tới, tư tưởng của chủ nghĩa Islam khủng bố vẫn là thành trì tinh thần đối với khối tín đồ theo xu hướng này. Sự chuyển mình của chủ nghĩa Islam theo hướng tích cực (nếu có) thì chỉ diễn ra ở từng bộ phận, quốc gia khác nhau. Sự chuyển mình của Islam nói chung, chủ nghĩa Islam nói riêng trong thập niên tới phụ thuộc vào các bên, Islam ôn hòa và thế tục, Islam chính thống và cực đoan cũng như nhận thức và hành động của thế giới bên ngoài, đặc biệt là Phương Tây và Mỹ. Nói cách khác, nếu tất cả những nguyên nhân để xuất hiện chủ nghĩa Islam khủng bố chưa mất đi, thì vẫn còn lý do để nó tồn tại và làm mưa làm gió trên bán đảo Arab, Trung Đông, Bắc Phi và nhiều nơi trên thế giới.

Từ những phân tích trên cho thấy, nếu chủ nghĩa Islam khủng bố nổi lên như một vấn đề thời sự hiện nay, thì những vấn đề khác kéo theo nó cũng thời sự không kém. Đó là: liệu trong tương lai cộng đồng Islam có thể cùng chung sống hòa bình với những cộng đồng khác trên thế giới hay không?

Nếu giả định rằng, những vấn đề như vậy nhận được câu trả lời tích cực, thì vẫn còn những vấn đề khác nảy sinh sau đó. Vậy trách nhiệm của cộng đồng Islam đến đâu và trách nhiệm của các nền văn minh khác đến đâu trong việc ngăn chặn Islam khủng bố?

Bất chấp những luận cứ về sự va chạm của các nền văn minh của Huntington, dấu sao lịch sử nhân loại cũng đã chứng kiến một thời gian dài các tôn giáo cùng chung sống hòa bình. Xem ra, *cùng tôn tại* mang tính quy luật hơn là *xung đột*. Từ đó, có thể thấy rằng, những luận điệu về một cuộc đụng độ không tránh khỏi giữa các tôn giáo là không thuyết phục.

Ngược lại, với cách lập luận của Huntington, nhiều học giả khẳng định, không phải sự khác biệt giữa văn hóa, lịch sử, truyền thống, ngôn ngữ... là nguyên nhân dẫn đến sự xung đột giữa các nền văn minh, mà xét đến cùng, mọi sự xung đột, chiến tranh, bạo lực trong lịch sử đều là sự xung đột giữa các hệ tư tưởng đại diện cho lợi ích kinh tế của những nhóm người, tập đoàn người nhất định⁸. Vì vậy, chúng ta cũng không nên quên rằng, tương lai của chúng ta phụ thuộc vào chính hành động hiện tại của chúng ta. Nếu như vậy, vấn đề sẽ là ở chỗ làm thế nào giải quyết đúng đắn mối quan hệ giữa các nền văn hóa - văn minh khác nhau?

Căn cứ vào những gì đã phân tích về chủ nghĩa Islam khủng bố, có thể nhận thấy sự khác biệt mang tính đặc thù để tránh hoặc giảm thiểu những xung đột, tổn thất trong nội bộ thế giới Islam mà chủ nghĩa Islam khủng bố đang góp phần tham dự là đòi hỏi sự thay đổi tích cực từ chính những người Islam nói chung và những người ngoài tôn giáo này nói riêng.

2.1. Đối với những người Islam ôn hòa

Nhà tư tưởng Camus đã nói rằng, đừng nói với ai phải làm gì cho đến khi tự họ thấy cần thiết phải thay đổi. Những người Islam hôm nay ở vào tình trạng như vậy. Trước những tư tưởng bảo thủ, động cơ chính trị, biện pháp cực đoan, khủng bố nhân danh tôn giáo của chủ nghĩa Islam khủng bố, hầu hết những người Islam không tán thành những hành động cực đoan, bạo lực đó, nhưng họ lại không cực lực lên tiếng phản đối. Họ trung thành với nguyên tắc mà Allah đã răn dạy: với những kẻ làm lạc, Allah sẽ phán xét tội của họ vào ngày tận thế, và chỉ Allah mới có quyền trong việc thưởng, phạt⁹. Vì vậy, việc phán xét là của Allah.

Nhưng với những gì mà Islam khủng bố đã và đang gây ra cho thế giới Islam và ngoài Islam, thì người Muslim chân chính không thể im lặng được nữa. Ngày càng nhiều người Islam mộ đạo lên tiếng phản đối những hành động nhân danh tôn giáo, nhân danh nền văn minh có lịch sử lâu đời để che đậy động cơ chính trị và lợi ích của những kẻ cực đoan, khủng bố. Có thể nêu một vài ví dụ những học giả uyên bác, những nhà chính trị, những tín đồ Islam ôn hòa luôn muốn bảo vệ những giá trị mà Islam đã đạt được trong lịch sử, và không từ chối dự nhập vào đời sống toàn cầu của Islam như Khalid Abu El Fadl, Benazir Bhutto, Mehdi Mozaffari, Tariq Ramadan, Basam Tibi,...

Vụ thảm sát tại tạp chí *Charlie Hebdo* ngày 07/01/2015 đã đẩy lên sự phẫn nộ và lên án từ phía cộng đồng Muslim trên toàn thế giới. Al-Azhar,

một trong những trung tâm nghiên cứu uy tín nhất của Islam giáo dòng Sunni gọi vụ thảm sát là “hành vi tội phạm và cộng đồng Islam giáo lên án bạo lực”. Giới chức Islam và các quốc gia có đa số dân theo Islam giáo như Syria, Iraq, Iran, Ai Cập và Arab Saudi đồng loạt lên án vụ thảm sát là hành vi khủng bố, đi ngược lại với các nguyên tắc của Islam giáo¹⁰.

Hegel đã khẳng định: tin là phải hiểu cái mình tin. A. Shopenhauer tiến thêm một bước khi cho rằng, đời sống của con người là do cách chúng ta nhận thức về nó, tư tưởng của chúng ta là số phận của chúng ta. Nếu đúng như vậy, số phận của nền văn minh Islam như thế nào sẽ phụ thuộc vào nhận thức và hành động của cả người trong đạo và ngoài đạo.

Vì vậy, một vấn đề được đặt ra là, những học giả Islam uyên bác nên ngày càng có nhiều nghiên cứu hơn nữa so sánh giữa Islam và chủ nghĩa Islam khủng bố; công khai các nguồn diễn giải Thiên Kinh và Sunna trong thế giới hiện đại; chỉ ra động cơ cũng như phương tiện mà chủ nghĩa Islam cực đoan và khủng bố sử dụng là đi ngược lại với tinh thần của Allah. Điều này nhằm cô lập phạm vi hoạt động của Islam khủng bố, để các nhóm tổ chức này không thể núp dưới danh nghĩa vì tôn giáo của Allah làm những điều sai trái.

Những người Islam ôn hòa và thế tục nên tăng cường khẳng định, truyền bá những giá trị cao đẹp mà nền văn minh Islam đã từng đạt được trong lịch sử, từ việc giảng giải những bài Kinh *Qur'an* theo đúng tinh thần của *Fiqh*¹¹ đến việc tận dụng công nghệ để quảng bá những giá trị văn hóa, tôn giáo, khoa học và dân chủ đáng tự hào của Islam trong lịch sử cho thế hệ thanh niên, nhằm kêu gọi, khích lệ hậu duệ của họ phải gắng đạt được bằng con đường dân chủ, hòa bình.

Các nước Islam phải thúc đẩy sự thịnh vượng chung về kinh tế, sự dân chủ về chính trị, sự khoan dung về văn hóa, tôn giáo, như những nước Islam thế tục đã và đang làm được trong những thập niên gần đây. Bằng biện pháp thiết thực, như giúp đỡ và tài trợ về kinh tế, việc làm, giáo dục, khoa học, y tế... để các nước Islam kém phát triển thoát khỏi tình trạng lạc hậu, đói nghèo và dần tham dự vào tiến trình hiện đại hóa.

Lẽ dĩ nhiên, giải pháp cho vấn đề Islam cực đoan và Islam khủng bố là một bài toán nan giải. Song, nếu người Muslim hôm nay thực sự muốn thay đổi cảnh bạo loạn, xung đột, đói nghèo, lạc hậu, phân hóa nội bộ bằng hòa bình, bằng phát triển, thịnh vượng, bằng trạng thái thống nhất...

thì đã đến lúc, những người Muslim ôn hòa phải làm thay đổi điều đó. Nếu những người Islam ôn hòa làm được điều trên, thì những phần tử Islam cực đoan, bảo thủ và cuồng tín sẽ không thể nhân danh tôn giáo Islam được nữa.

Những giá trị lịch sử và những thành công trong hiện đại hóa của các nước Islam hôm nay sẽ phần nào giảm bớt trạng thái đổ vỡ trong mỗi tín đồ Islam cực đoan, khủng bố và bảo thủ tôn giáo trong xã hội hiện đại. Khi đó, đội quân gia nhập hàng ngũ thánh chiến cực đoan vì thế sẽ giảm đi. Làm được điều này, người Islam ôn hòa cũng đồng thời xác nhận vị thế của họ là lực lượng đại diện cho thế giới Islam, có thẩm quyền định nghĩa tinh thần và nắm giữ linh hồn Islam để cho những người Islam chính thống, cực đoan không thể định nghĩa Islam theo quan điểm của họ.

2.2. Đối với người không theo Islam giáo

Đối với người không theo Islam, việc đầu tiên nên và có thể làm được đó là tìm hiểu và nhận thức đúng về Islam và chủ nghĩa Islam khủng bố đúng như là nó.

Việc nhận thức đúng các hiện tượng Islam cực đoan, khủng bố hiện nay góp phần vào việc ứng xử đúng giữa các tôn giáo và các quốc gia. Đó là dành sự tôn trọng với Islam ôn hòa, thể tục; phản đối những hành động cực đoan và bạo lực, khủng bố.

Việc chỉ ra nguyên nhân của chủ nghĩa Islam khủng bố cũng là một cách nhằm tôn vinh những giá trị mà nền văn minh Islam đã đạt được trong lịch sử và khoanh vùng chủ nghĩa khủng bố, cực đoan Islam. Điều này góp một phần nhỏ vào việc nhận diện đúng những trào lưu Islam chính thống và cực đoan, khi coi chúng là những xu hướng đi ngược lại những gì mà nhân loại và Islam đã đạt được và hướng đến.

Đối với Phương Tây, đặc biệt là Mỹ, những động thái trong nhận thức và hành động trong quan hệ với chủ nghĩa Islam nói riêng và thế giới Islam nói chung, cần nghiêm túc xem xét lại và nên thay đổi. Trước hết, nên bắt đầu từ giới học giả có uy tín và các nhà chính trị, chuyên gia về Trung Đông. Họ là những người tham dự vào chiến, sách lược ứng phó với hiện tượng Islam của Phương Tây và Mỹ. Vì vậy, nhận định sai lầm có chủ đích của họ là một nguyên nhân gây gia tăng Islam cực đoan, khủng bố. Hệ quả dẫn đến sự kiện 11/9 là bài học đau thương cho hơn ba nghìn người ở Mỹ. Nếu chính quyền Mỹ còn lo sợ sự lớn mạnh của Islam

sẽ đe dọa vị trí hôm nay của họ, và họ ngăn chặn điều chưa xảy ra ấy bằng mọi cách, mọi thủ đoạn, thì lúc đó, xung đột và khủng bố vẫn còn lý do để tồn tại. Nếu chính quyền Mỹ còn tham vọng về một xứ sở đầy dầu lửa, nguồn cung cấp khổng lồ cho nhu cầu năng lượng của Mỹ để bắt tay với các chính phủ độc tài, tham nhũng và cực đoan, thì khi đó, Islam cực đoan, khủng bố còn hàm trú ẩn an toàn, và Trung Đông sẽ luôn là chảo dầu sục sôi những bất ổn.

Nếu Phương Tây và Mỹ vẫn còn những nhận định sai lầm có chủ đích: chủ nghĩa Islam (Islamism) cũng là Islam, và xung đột giữa các nền văn minh, tôn giáo mang tính quy luật không thể tránh khỏi, hay buộc các nước phải thừa nhận giá trị Phương Tây, giá trị Mỹ là phổ quát và không thừa nhận những giá trị thuộc về Islam, không tôn trọng Islam với tư cách là một nền văn minh thì khi đó, Phương Tây và Mỹ vẫn vừa là bệ đỡ, vừa là nạn nhân cho các tư tưởng và hành động cực đoan, bạo lực và khủng bố. Nếu Phương Tây vẫn giương cao ngọn cờ tự do, dân chủ mà không đoái hoài hay tôn trọng những giá trị văn hóa, tôn giáo khác biệt, thậm chí coi sự khác biệt là mục tiêu để châm ngòi cho những trào lộng mang “giá trị Phương Tây”, thì khi đó, Phương Tây nói chung sẽ còn nhiều vụ thảm họa mang tên Charlie Hebdo.

Tóm lại, nếu sự xuất hiện của chủ nghĩa Islam khủng bố là tổ hợp các nguyên nhân, thì giải pháp của vấn đề Islam khủng bố cũng sẽ phải bắt đầu từ việc xóa bỏ các nguyên nhân tạo ra nó. Điều đó chỉ có thể đạt được nếu cả hai phía (người Muslim và Phương Tây, Mỹ) phải thay đổi chính động cơ hành động của họ. Có như vậy, tình trạng hiện nay trên bán đảo Arab mới có thể được thay đổi theo chiều hướng tích cực và nhân loại cũng không phải chứng kiến vụ 11/9 hay 7/1 lần thứ hai.

3. Kết luận

Cho đến nay tất cả những vấn đề trên vẫn còn mở ngõ cho các sáng kiến của những người quan tâm đến số phận chung của toàn nhân loại. Nhưng trong khi chờ đợi những giải pháp khả dĩ cùng những hành động thực tế đi kèm từ phía các nhà nước, dân tộc và cộng đồng trên khắp thế giới, nhân dân tiến bộ đã không thể phó mặc số phận của mình cho hiểm họa “xung đột giữa các nền văn minh”. Mọi người đều hiểu rằng, dù khách quan đến đâu đi chăng nữa, thì toàn cầu hóa vẫn là hiện thực mang tính người, và do đó, những xung đột nảy sinh từ nó là có thể kiểm soát, nếu như tất cả đồng lòng. Chính vì nghĩ như vậy, nên những đường nét

chính của một phương án “chung sống hòa bình và cùng nhau phát triển” đã được Liên Hiệp quốc (thay mặt cho các cộng đồng và nhân dân thế giới) vạch thảo, và cũng bởi thế, Liên Hiệp quốc đã lấy năm 2001 là năm “đối thoại văn hóa” với hy vọng về một tương lai chung tươi sáng.

Islam khủng bố là những khuynh hướng bảo thủ về lý thuyết, cực đoan về động cơ, phương tiện. Dù xét trên phương diện nào, nó cũng đều đi ngược lại với xu thế vận động của lịch sử nhân loại và của nền văn minh Islam. Sự đi chệch khỏi giáo lý truyền thống và hành động cực đoan, khủng bố của chủ nghĩa Islam khủng bố đã khiến họ không còn là những tín đồ đi theo con đường “chính đạo” mà Allah đã dẫn dắt. Vì thế, họ không thể nhân danh Allah, càng không thể đại diện cho hơn một tỷ tín đồ Islam để định đoạt số phận của tôn giáo này.

Nhưng để nhận diện được điều này, lên án nó, cô lập và phong tỏa các hành vi cực đoan, bạo lực và khủng bố của Islam khủng bố, trước hết đòi hỏi động thái tích cực của chính những người Muslim ôn hòa. Đây là sứ mệnh lịch sử mà người Muslim phải giải quyết trong những thập niên này. Để làm được như vậy, một mặt, người Muslim cần đẩy mạnh những nỗ lực nhằm đạt đến hòa bình, thịnh vượng chung cho khu vực Trung Đông bằng cách đứng ra giải quyết những xung đột sắc tộc (mà chủ yếu là mang màu sắc tôn giáo) bên trong các quốc gia cũng như giữa các quốc gia trong khu vực này. Mặt khác, người lãnh đạo tinh thần và tín đồ các tôn giáo lớn trên thế giới cần thúc đẩy thái độ đối thoại, dung chấp và tôn trọng những giá trị nhân loại mang tính phổ quát. Đối thoại giữa các nền văn minh là hòn đá tảng của lời giải toàn cầu cho mọi cuộc xung đột và bạo lực, đặc biệt là cho những gì dựa trên chủ nghĩa cuồng tín và cố chấp. Vì sự đối thoại này bao trùm tất cả các phần của Trái Đất nên đối lại những lời hô hào chiến tranh sẽ là những lời kêu gọi thỏa hiệp. Đối lại hận thù là khoan dung. Đối lại bạo lực sẽ là lòng quyết tâm. Sự đối thoại giữa các nền văn minh là câu trả lời tốt nhất của loài người cho những kẻ thù hung bạo nhất của mình¹². Trong suốt toàn bộ lịch sử, các nền văn minh đã trưởng thành, đơm hoa kết trái bằng con đường đối thoại và trao đổi với nhau, học hỏi ở các nền văn hóa khác nhau và được các nền văn hóa đó cổ vũ tìm kiếm tri thức và sự hiểu biết.

Đây là việc cần thiết phải thay đổi từ cả hai phía, phía những người theo Islam và phía những người không theo Islam. Giải pháp cho vấn đề này sẽ bắt đầu từ thái độ nhận thức đúng đắn về chủ nghĩa Islam, lên án trào lưu chính thống, cực đoan và khủng bố Islam; phân biệt ranh giới

giữa Islam ôn hòa và Islam cực đoan, khủng bố. Những động thái này sẽ do chính người Islam ôn hòa nỗ lực thay đổi vì một nền văn minh và một tôn giáo lớn hàng thứ hai trên thế giới. Giải pháp tiếp theo sẽ phụ thuộc vào những người không theo Islam, trong đó, đặc biệt là nhận thức và hành động của Phương Tây và Mỹ từ việc gọi đúng bản chất của Islam khủng bố, đến chấm dứt ủng hộ và tài trợ cho Islam chính thống và cực đoan ở các nước Islam; tránh can thiệp có chủ đích và tấn công quân sự vào các quốc gia Islam. Việc thừa nhận và dung chấp những giá trị của văn minh Islam cũng là một động thái nhằm làm giảm thiểu những xung đột và bất ổn đang ngày càng gia tăng giữa Islam cực đoan và phần còn lại của thế giới./.

CHÚ THÍCH:

- 1 B. Bhutto (2008), *Hòa giải Hồi giáo, Dân chủ và Phương Tây*, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội: 79.
- 2 R. Spencer (2010), “Kashmir: Muslims attempt to burn another school over its christian name”,
- 3 <http://www.jihadwatch.org/2010/09/kashmir-muslims-attempt-to-burn-another-school-over-its-christian-name.html>.
- 4 N. Chomsky (2012), *Nhận diện quyền lực*, Nxb. Tri Thức, Hà Nội: 128.
- 5 N. Chomsky (2012), *Nhận diện quyền lực*, sđd: 229.
- 6 Nguyễn Thanh Xuân (2005), “Một số nét về lịch sử đạo Hồi và Hồi giáo ở Việt Nam”, *Ban Tư tưởng Văn hóa Trung ương* (9): 50 - 58.
- 7 Z. Shore (2005), “Liệu Phương Tây có giành được trái tim và khối óc của người Hồi giáo?”, *Tin nhanh*, Viện Thông tin KHXH (83+84+ 85): 1 - 15; 1 - 10.
- 8 Z. Shore (2005), “Liệu Phương Tây có giành được trái tim và khối óc của người Hồi giáo?”, *Tin nhanh*, Viện Thông tin KHXH (83+84+ 85): 5.
- 9 Nguyễn Chí Tình (2007), *Số phận các nền văn minh và thế giới ngày nay*, Nxb. Thanh niên, Hà Nội: 839 - 840.
- 10 *Kinh Qur'an (Ý nghĩa và nội dung)*, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội, 2001: 3: 128.
- 11 <http://danviet.vn/the-gioi/tham-sat-tai-tap-chi-phap-nguoi-hoi-giao-khaph-the-gioi-phan-no-529420.html>.
- 12 *Fiqh*: gồm bốn nguyên tắc giải thích (diễn giải) luật học Islam đó là: giải thích của Qur'an và Sunna, sự đồng thuận giữa các học giả và cuối cùng là suy diễn cá nhân (ijtihad).
- 13 K. Annan (2002), “Đối thoại giữa các nền văn minh”, *Tin nhanh*, Viện Thông tin KHXH (60): 2.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Annan K. (2002), “Đối thoại giữa các nền văn minh”, *Tin nhanh*, Viện Thông tin KHXH (60).
2. Bhutto B. (2008), *Hòa giải Islam giáo, Dân chủ và Phương Tây*, Nxb. Văn hóa

thông tin, Hà Nội.

3. Chomsky N. (2012), *Nhận diện quyền lực*, Nxb. Tri Thức, Hà Nội.
4. <http://danviet.vn/the-gioi/tham-sat-tai-tap-chi-phap-nguoi-hoi-giao-khap-the-gioi-phan-no-529420.html>.
5. *Kinh Qur'an (Ý nghĩa và nội dung)*, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội, 2001.
6. Shore Z. (2005), “Liệu Phương Tây có giành được trái tim và khối óc của người Islam giáo?”, *Tin nhanh*, Viện Thông tin KHXH (83+84+ 85).
7. Spencer R. (2010), “Kashmir: Muslims attempt to burn another school over its christian name”, <http://www.jihadwatch.org/2010/09/kashmir-muslims-attempt-to-burn-another-school-over-its-christian-name.html>.
8. Nguyễn Chí Tinh (2007), *Số phận các nền văn minh và thế giới ngày nay*, Nxb. Thanh niên, Hà Nội.
9. Nguyễn Thanh Xuân (2005), “Một số nét về lịch sử đạo Hồi và Islam giáo ở Việt Nam”, *Ban Tư tưởng Văn hóa Trung ương* (9): 50 - 58.

Abstract

TERRORIST ISLAMISM AND SOME ISSUES

The “Islamic world” revives, and it becomes an issue in the international political life at present. In this context, the terrorist Islamism has become a focal point of the scientific and political community. Determining the cause which led to the establishment of the terrorist Islamism is a required work for cognition and practicality. This article indicates some causes that led to the increase of terrorist activities in the name of the Islam and some issues in the relationship between the terrorist activity and the anti-terrorism forces.

Keywords: Islam, IS, terrorist, extremist, religion, politics.